

مقاله‌ی کوتاه علمی

اولین گزارش جنس و گونه‌ی سوسک بذرخوار *Stator limbatus*

از ایران (Col.: Bruchidae)

هوشنگ برومند

بخش تحقیقات رده‌بندی حشرات، مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور، صندوق پستی ۱۴۵۴، تهران ۱۹۳۹۵، پست الکترونیکی: boroumand@iripp.ir

The first report of the genus and species of the seed beetle, *Stator limbatus* (Col.: Bruchidae), from Iran

H. Boroumand

Insect Taxonomy Research Department, Iranian Research Institute of Plant Protection, P.O. Box 1454, Tehran 19395, Iran, E-mail: boroumand@iripp.ir

Abstract

The seed beetle, *Stator limbatus* (Horn) (Col.: Bruchidae), collected from Bushehr and Yazd provinces, Iran, on *Acacia* sp. and *Prosopis farcta*, is newly recorded from Iran. It is native to southwestern United States but distributed in various parts of the world. The beetle was identified by Delobel from France.

در بررسی سوسک‌های خانواده‌ی Bruchidae که در مرداد ۱۳۸۵ توسط ذوالفقاری و بابایی از روی درختان *Acacia* sp. در منطقه‌ی بوشهر، و هم‌چنین نمونه‌های مشابه دیگری که در مرداد ۱۳۸۷ توسط محمدی خرم‌آبادی از روی گیاه هرز معروف به کهورک یا جغجغه (*Prosopis farcta*) در منطقه‌ی یزد جمع‌آوری و ارسال گردیده بودند، از نظر برخی خصوصیات مرفولوژیک شباهت‌هایی به جنس‌های *Bruchidius* Schilsky و *Acanthoscelides* Schilsky و *Sennius* Bridwell و *Neobruchidius* Johnson & Romero-Napoles دیده شد که شناسایی آن‌ها تبادل نظر با متخصصین دیگر را ایجاب می‌نمود. بنابراین، پس از تهیه‌ی اسلاید میکروسکوپی از ژنتیالیای حشرات نر، نمونه‌هایی برای J. Romero-Napoles در آمریکا، H. Wendt در آلمان و A. Delobel در فرانسه ارسال، و در نهایت توسط دکتر Delobel به نام *Stator limbatus* (Horn) شناسایی شد. جنس و گونه‌ی اخیر متعلق به دنیای جدید بوده و بومی مناطق جنوبی آمریکا می‌باشد که اکنون به دیگر نقاط جهان گسترش یافته و در حال حاضر از کشورهای یمن، عمان

و عربستان سعودی نیز جمع‌آوری شده است. این اولین گزارش از جنس و گونه‌ی فوق برای فون ایران است. لاروهای این گونه از بذور اکثر گیاهان خانواده‌ی Fabaceae، به ویژه گونه‌هایی از جنس‌های *Prosopis*، *Acacia*، *Leucaena* و *Pithecellobium* تغذیه می‌نمایند.

صفات تشخیصی جنس *Stator* Bridwell: لبه‌ی کناری پیش‌گرده برجسته؛ سطح زیرین ران پای عقب صاف با لبه‌های تیز برجسته، لبه‌ی داخلی نزدیک رأس دارای یک دندان‌ی بزرگ تقریباً راست؛ ژنتیالیای نر فاقد اسکلیت مفصلی، کیسه‌ی داخلی حاوی اسکلیت، خار و سوزن‌های بزرگ؛ بال‌پوش‌ها در محل شانه بدون برجستگی (Johnson & Romero-Napoles, 2006).

صفات تشخیصی گونه‌ی *S. limbatus*: بدن بیضی پهن به طول بدن ۳ میلی‌متر، به رنگ سیاه نیمه‌مات و پوشیده از کرک‌های خاکستری. سر کشیده و بیضی به رنگ سیاه نیمه‌مات با نقاط فشرده و کرک‌های خاکستری پراکنده؛ پیشانی با خط تقریباً برجسته. شاخک‌ها بلندتر از مجموع طول سر و پیش‌گرده، ۴ بند قاعده‌ای قرمز و بقیه سیاه رنگ‌اند. عرض پیش‌گرده در قاعده به اندازه‌ی طول آن، با کناره‌های قوسی پهن که به سمت رأس تدریجاً باریک شده، سطح آن دارای نقاط فشرده نسبتاً درشت با لب ضعیف میانی در قاعده، خط میانی در قاعده به طور واضح صاف با کرک‌های خاکستری غیرفشرده؛ سپرچه تقریباً چهارگوش با کرک‌های سفید. عرض بال‌پوش‌ها در قاعده به اندازه‌ی طول آن، دارای خطوط نقطه‌دار واضح، فاصله‌ی بین خطوط صاف با نقاط فشرده، شانه‌ها نسبتاً برآمده با کناره‌های قوسی، سطح آن پوشیده از کرک‌های خاکستری؛ بال‌پوش‌ها بیشتر به رنگ قرمز ولی در سرتاسر درز و امتداد آن به سمت قاعده و نزدیک قسمت بادکرده‌ی میانی سیاه‌رنگ‌اند، به طوری‌که بخش قرمز رنگ بال‌پوش قله‌ای شکل است. پی‌ژیدیوم سیاه‌رنگ با کرک‌های خاکستری. پاهای جلویی و میانی قرمز و پاهای عقب سیاه‌رنگ‌اند (Horn, 1873).

منابع

- Horn, G. H. (1873) Revision of the Bruchidae of the United States. *Transactions of the American Entomological Society* 4, 311-342.
- Johnson, C. D. & Romero-Napoles, J. (2006) *Neobruchidius lovie*, new genus and new species from Latin America (Col.: Chrysomelidae: Bruchinae). *Zootaxa* 1123, 57-68.